

«ДЕРЖАВЕЦЬ» НІККОЛО МАКІАВЕЛЛІ ДЛЯ ЗВИЧАЙНОГО ПЕРЕСІЧНОГО ГРОМАДЯНИНА

Вінницький національний технічний університет

Анотація. У статті розглядається питання про місце моралі в політиці та чи необхідно читати працю Н. Макиавеллі «Державець» звичайному пересічному громадянину.

Ключові слова: політика, правитель, мораль.

Abstract. It was discussed the question of the place of morality in politics and whether it is necessary to read N. Machiavelli's work "The Prince" for the average ordinary citizen.

Keywords: Politics, governer, morality.

Вступ

Найяскравішим представником політичної думки в епоху Відродження був знаменитий італійський мислитель і політик Нікколо Макиавеллі. Його вважають творцем нової науки про політику. Нікколо Макиавеллі замінює середньовічну концепцію божественного походження політичної влади обґрунтуванням політики як окремої сфери людської діяльності. Він визначає політику як «сукупність засобів, необхідних для того, щоб прийти до влади та корисно її використовувати...». Вважаючи політику реальним, а не ідеальним явищем, Макиавеллі, по суті, стає засновником нової, реалістичної політичної теорії, закладає основи «ціннісно-нейтрального» вивчення влади [1].

Серед праць Н. Макиавеллі найбільш відомою є «Державець» («Государ», «Володар», «Державотворець») (1513), яка присвячена проблемі політичної влади. Проблема співвідношення моралі і обов'язку, відповідальності та моральності, порушена Н. Макиавеллі в цій роботі, є однією з найгостріших у політичній науці. Та чи можна цю «настільну книгу кожного політика» водночас вважати актуальною для широкого загалу?

Основна частина

Одна із характерних ознак праці є те, що вона не має конкретної назви. Вперше українською «Державця» переклав Михайло Острроверха, який переклав назву книги як «Володар». Вдруге твір Н. Макиавеллі переклав з італійської Анатолій Перепадя який переклав назву книги як «Державець». Втретє твір Н. Макиавеллі переклала з італійської Валентина Балог яка переклала назву книги як «Державотворець». На нашу думку, найбільш доцільним перекладом цієї книги має бути «Державець», оскільки мовою оригіналу книга має назву Il Principe, тобто князь українською. Згідно тлумачного словника, державець – це володар або той, що має права монарха [2].

Принцип відносності правління – один із принципів політичної теорії Макиавеллі, який говорить: вибір засобів відносний ситуації, оцінка результату відносна засобам, а усе разом – мета, засоби і ситуація – повинні співвідноситися між собою. Ці ідеї викладені Н. Макиавеллі головним чином у його історичних працях. Принципово іншими є його погляди, подані у книзі «Державець». Основний зміст цієї праці складають змалювання образу ідеального, на думку Н. Макиавеллі, правителя та рекомендації щодо того, як йому здійснювати і зміцнювати свою владу.

Розмежування політики і моралі – другий принцип. Політику не можна судити з моральних позицій: недоречно осягати й вирішувати політичні проблеми, керуючись моральними міркуваннями, бо влада, політика вже за своєю природою є позаморальними явищами. Н. Макиавеллі стверджував, що заради досягнення політичних цілей правитель може використовувати будь-які засоби, незважаючи на вимоги моралі: вдаватися до обману, діяти лестощами і грубою силою, фізично знищувати своїх політичних противників тощо. Правитель має бути схожим на сильного лева, щоб страхати вовків, і на хитрого лиса, щоб не втрапити в пастку. По суті справи, відмежування політики від моралі перетворилось у проповідь Н. Макиавеллі аморалізму в політиці. Політика, в розумінні мислителя, – це сфера підступності й

віроломства. Відтоді аморальна політика за принципом “мета виправдовує засоби” дістала назву «макіавеллізм»[3].

Другим цікавим фактом є те, що у сучасному телесеріалі «Величне століття. Роксолана», що є турецьким телесеріалом про Османську імперію знятим за мотивами реальних подій, правителі читають так звану «прокляту книгу», а саме «Державця» «флорентійця Макіавеллі».

З огляду на вище сказане, не дивно, що католицька церква внесла книгу в список заборонених книг.

Багато ідей Н. Макіавеллі використовуються в сучасній політиці і не тільки. Наприклад, «Державець» вважається бізнес-романом, оскільки ідеї, висвітлені в книзі глобальні та універсальні. Так як політик має бути схожим на лева та лисицю, так і людина, що керує бізнесом. На мою думку, ця книга буде цікавою для всіх хто бажає керувати людьми, це можуть бути навіть прості керівники в офісах.

Зокрема в ІТ сфері фахівець, який керує своєю командою розробників – TeamLead – повинен мати якості не лише висококваліфікованого програміста, а й мати комунікабельні здібності, щоб організувати роботу своїх підлеглих програмістів. Існує стереотип, що програмісти – інтроверти. Зазвичай, це добре для програміста, але так як політологія стосується кожного громадянина, так і програміст підпорядковується TeamLead і необхідно вміти будувати міжособистісні стосунки. Вважаємо, що можна бути професіональним розробником та не отримати підвищення, оскільки сором’язливість та відчуженість не дають цього зробити. Тому необхідно розвивати комунікабельні якості. Ця книга буде доцільною для читання й програмістам, які хочуть побудувати успішну кар’єру.

Це насамперед можна пояснити, що в книзі також описано багато цікавих речей щодо людської психології. Наприклад, цитата: «Помиляється той, хто думає, що нові благодіяння можуть змусити великих світу цього забути про старі образи». Тут говориться не лише про правителя, а й в загальному про людину. Так, як правитель «повинен пильно стежити за тим, що зривається з його мови», так і кожна людина має думати, що говорити. «Невдячні справи потрібно перекладати на інших, а невдячні брати на себе» - цікава думка для кожного. Навіть на сьогодні ця ідея є актуальною. На тренінгах, в книжках, в статтях особистого розвитку говориться про те, що не потрібно займатись справами, які забирають занадто енергії, а необхідно скористатись людьми, які є професіоналами в цьому[4].

Висновки

Опираючись на факти, що наведені вище можна сказати, що книга «Державець» є неймовірно корисною працею та дуже цінною як в ті часи, так і сьогодні. Очевидно, що Н. Макіавеллі довелось багато проаналізувати, щоб прийти до висновків та описати багато корисних порад, викладених у книзі.

Отже, праця «Державець» є корисною книгою, не тільки для політолога, а й для всіх громадян, тому що поради щодо організації правління в книзі є основами для організації життя в загальному.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Політологія. Нікколо Макіавеллі [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://polityslovo.wordpress.com/> (дата звернення 10.12.2019) – Назва з екрана.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ; Ірпінь: Перун, 2005. – VIII, 1728 с.

3. Політологія для вчителя : навч. посібн. для студ. педагогічних ВНЗ / за заг. ред. : К. О. Ващенко, В. О. Корнієнка. – К. : Видавництво імені М. П. Драгоманова, 2011. – 406 с.

4. Макиавелли Н. Государь. – М.: Планета, 1990. – 80 с. – Ресурс доступу: <http://socioline.ru/book/nikkolo-makiavelli-gosudar>.

Герасимов Тимофій Юрійович – доктор історичних наук, старший викладач кафедри суспільно-політичних наук Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: timger84@gmail.com.

Дишук Юліанна Ігорівна – студентка групи ІКІ-16б, факультет інформаційних технологій та комп’ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: duschyky@gmail.com.

Gerasymov Tymophiy – doctor of historical sciences, senior teacher of Social and Political Sciences Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia. e-mail: timger84@gmail.com.

Dyshchuk Yulianna – student of group ІСЕ-16b, Faculty of information technologies and computer engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: duschyky@gmail.com.